

26

GLASBENA MATICA V LJUBLJANI

V ponedeljek, dne 14. novembra 1932

VELIK KONCERT

SPORED IZVAJAJO:

BANOVEC SVETOZAR (tenor)

POMNOŽENI OPERNI ORKESTER

MEŠANI ZBOR GLASBENE MATICE

LJUBLJANSKE

DIRIGENT: RAVNATELJ MIRKO POLIČ

Začetek točno ob 20. uri

Dvorana hotela Union

Križ II Praha

Na Slovnan

SPORED:

Matija Bračuničar: **Kralj Matjaž**, uvertura

za veliki orkester

Karel Szymanowski: **Nočni spev. III. simfonija**

za tenor solo, zbor in veliki orkester

ODMOR

Igor Stravinski: **Simfonija psalmov**

za mešani zbor in veliki orkester

Matija Bravničar:

Kralj Matjaž, uvertura

Uvertura „Kralj Matjaž“ je nastala v istem času kakor „Slavicus Hymnus“. V prvem delu (Maestoso) je tematična snov vse skladbe. Temu delu sledi Allegro vivace dijonizičnega značaja. Srednji, počasnejši stavek je rakova obrnitev glavnega tema. Koda je spet Allegro vivace in je v njej stisnjena izpeljava tematične snovi.

Skladba je pisana v čistem glasbenem slogu in ni opisujoča. Podlaga pa ji je idejna misel:

„Ko kralj Matjaž zavladal bo
tud' kmetiču bo boljše šlo . . .“

Karel Szymanovsky:

Nočni spev. III. simfonija

Karel Szymanovsky, vodilni in najznamenitejši izmed poljskih živečih komponistov, čigar ime slovi daleč izven meja njega ožje domovine, prihaja prvič na slovenski koncertni oder z delom pomembne vrednosti in velikih dimenzij. Njegova III. simfonija op. 27 "Pesem noči" (besede iz drugega divana perzijskega pesnika 13. stoletja Mevlana Djelaledin Rumi), je močno delo, moderne impresionistične smeri, ki zapušča v poslušalcu globok vtis. Kljub skrajno ekstremnim sredstvom, ki jih uporablja posebno v harmoniki, deluje njegova glasba, predvsem zaradi plemenite melodične linije in izredno delikatne instrumentacije, zelo umerjeno, rekel bi skoraj konzervativno, kar sicer opažamo v splošnem pri skoraj vseh poljskih komponistih. Nekaka Chopinovska noblesa tiči v vsakem izmed njih.

Tudi tematika te simfonije v enem stavku, ki se pa jasno deli v tri ločene dele: dva počasna okvirna in srednji scherzozni, živahnejši stavek, je mehka zasanjana, ter izvrstno karakterizira pesnikovo sanjarenje o noči.

Uvodoma prinašajo solo in posamezni glasovi zbora ob dolgo razpredeni kantileni vijolin poziv: „Ne spi, prijatelj, mi nocoj!“ V orkestru se melodični element koncentrira v vijolinskem solu, ki plete svojo pesem ob spremljavi godalnega in deloma tudi ostalega orkestra poleg zborovskih fraz: „Spanec zdaj preženi z vèk, in skrivnost se vsa razkrije ti nocoj.“ Svoj višek doseže prvi del simfonije z zborovskim stavkom: „Kakor Jupiter v ozvezdju, plameneč plavaš na obzorju mi nocoj! Kakor orel se povzpneš, in junaški naj bo duh tvoj nocoj!“ Orkester povzame začetno temo v ffo, nato pa se vmiri ter preide v srednji, lahkotnejši stavek. V elegantnem trodelnem ritmu se prepletajo glasbene misli kot nočne megle nad njimi pa plava tajnosten zvok brenčечега zbora. Zvoki utihnejo. Tenor solo se oglasi: „Vse tiho! Vse že spi! Jaz in Bog, midva sama sva nocoj!“ Misterijozni zvoki se oglašajo: brenčечи zbor vstvarja tajnosten šum (vsporedni akordi d-dur, cis-dur in a-dur). Iz njih se poraja misel (tenor): „Mar resnica zdaj razpenja svoja krila?“ Na delikatno razpredenih harpegiatih visokih godal se razpenja v skrajnih višinah kantilena solo violine, spremljana od flavte in klarinete. V tem razpoloženju se spet oglasi zbor s svarilom: „Ne spi, prijatelj, mi nocoj!“ Tenor-solo pritrjuje: „Če zbudila bi me zarja, bi nikdar, nikdar ne videl te noči! Vsa nasprotstva so končana, le poglej tja v zvedni roj. Lev in Orijon, Andromeda, Merkur krvav žari mi nocoj!“ Polagoma se uveljavljajo teme prvega stavka, ki spremljajo nadaljni razvoj misli: „Preti nevarnost od Saturna? Venerin glej pajčolan, nocoj!“ — — ter privedejo do kulminacije dela: „In junaški naj bo duh tvoj nocoj!“ Delo izzveni v mehkem, zasanjanem nastrojenju. Ob pritrdilu zbora: „Ti in Bog sta zdaj sama“, pojasnjuje solo meditacijo noči: „Molk zapira moja usta; govorim pa in prepevam le nocoj!“ Trije pp akordi (c-dur z iskrečimi se flagroletnimi glissandi vijol in čelov) zaključijo to poetično delo.

Igor Stravinski:

Simfonija psalmov

Skladba je nastala leta 1930 in je pravzaprav ciklus treh psalmov (kantat), ki jih Stravinski kot celoto imenuje simfonijo. Delo ima v resnici simfonično širino in — kar je glavno — arhitektonske kontraste, ki smo jih vajeni pri

simfonijah. Teksti so latinski, vzeti iz Vulgate. Prvi del je prošnja-molitev, drugi uslišanje in tretji zahvalni spev „aleluja“. Melodično in harmonično se drži Stravinski v vseh treh delih, zlasti pa v prvem in tretjem, arhaističnih cerkvenih, oziroma starih grških skal: frigijske, lidijske, miksolidijske, dorske in eolske, le na koncih prinaša po prav svojevrstnem kadenciranju in moduliranju svetle barve jonske skale. Vse te skale pa meša s kromatiko in to v glavnem v harmonijah. Slog je potemtakem arhaistično religiozen, pri vsem tem pa vzhodno, naravnost bizantinsko orijentiran. Inštrumentacija je tipična: violine manjkajo, zato so pa pihala ojačena, k njim pristopi še cela vrsta tolkal in poleg harfe še dva klavirja. Vendar dá celota v glavnih momentih nekak potenciran orgelski zvok.

Prvi stavek „Exaudi orationem meam“ pričara čudovito depresijo v zvoku, ki karakterizira ves stavek. Po dovolj razgibani predigri začnejo alti, ki prineseo melizmatično lamentacijo, po nekolikih taktih jih podkrepí ves mešan zbor. Kratka medigra. Alti nadaljujejo in postopoma se pridružujejo basi, potem soprani in tenorji. Ves zbor in orkester naraste do fortissima in vzdrži v njem do konca prvega stavka.

Drugi del „Expectans expectavi“ je mojstrsko izvedena trojna fuga. Ekspozicija prvih tem prinese orkester, drugih zbor — medtem izpeljava orkester prve naprej, tretji tema se pa pojavi kot spremljava takoj, ko je oboa prvič odpela prvi tema. Čisto svojevrstna je kontrapunktika tega stavka, ki kaže močno nagnjenje k hoteni homofoniji. V zboru vstopijo kot prvi soprani, nato alti, potem tenorji in naposled basi. Stavek se nadaljuje bodisi dvo-, tro-, ali četveroglasno, prepusti nekoliko taktov orkestru samemu in vstopi zopet četveroglasno, kakršen ostane do konca. Tudi ta stavek izraža ponajveč temno nastrojenje, ki je močno poudarjeno s kromatiko in nizkimi fundamentalnimi basi, ki so tipični znak vseh treh stavkov in Stravinskega sploh.

Tretji del „Aleluja! Laudate Dominum“ začne v mogočnem c-molu, ki pa se hitro obrne v Es-dur in po njem v svetel C-dur. Tudi ta stavek ima najjačjo oporo v basih, v globini. Ritmična neizčrpna iznajdljivost Stravinskega triumfira v orkestralnih medigrah, pozneje se pa prenese tudi v pevske glasove, ki nastopajo radi v skupinah in le na najmogočnejših mestih v vsem zboru.

„Laudate Eum“ prinaša novih kombinacij na ostinatne base, ki so harmonično silno smelo pisani. Pri „Omnis spiritus“ je dosežen vrhunec, ki ostane napet do mogočnega konca.

Tipično svojstvo simfonije psalmov je skoraj popolno pomanjkanje dinamičnih znakov. Vse gradacije so dosežene s pristopanjem orkestralnih in pevskih glasov, najmogočnejši fortissimi so navzlic temu nesurovi in nevsiljivi. Robustna diatonična nota brez vseh naslad pa izraža ono fundamentalno vero v nekaj višjega, ki jo na tako močan način vglasbeno moremo zaslediti le pri Slovanih.

Slavko Osterc

Exaudi orationem meam, domine, et deprecationem meam.

Auribus percipe lacrimas meas.

Ne sileas, quoniam advena

ego sum apud te et peregrinus,

sicut omnes patres mei.

Remitte mihi, ut refrigerer,

prius quam abeam et amplius non ero.

Expectans expetavi Dominum

et intendit mihi

et exaudivit preces meas;

et eduxit me de lacu miseriae

et de lacu faecis.

Et statuit super petram pedes meos;

et direxit gressus meos.

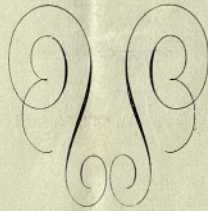
Et immisit in os meum canticum novum,

carmen Deo nostro.

Videbunt multi, videbunt et timebunt

et sperabunt in Domino.

Alleluja! Laudate Dominum in sanctis Eius
Laudate Eum in firmamento virtutis Eius.
Laudate Eum in virtutibus Eius,
Laudate Dominum in sanctis Eius.
Laudate Eum secundum multitudinem
magnitudinis Eius.
Laudate Eum in sono tubae.
Laudate Eum, Alleluja.
Laudate Eum in timpano et choro
laudate Eum in cordis et organo,
laudate Eum in cymbalis bene sonantibus,
laudate Eum in cymbalis jubilationibus.
laudate Dominum, laudate Eum.
Omnis spiritus, laudat Eum.
Alleluja, laudate Dominum.

Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani

ST II-7 Beograd E. / 1932

2015/3309 /g